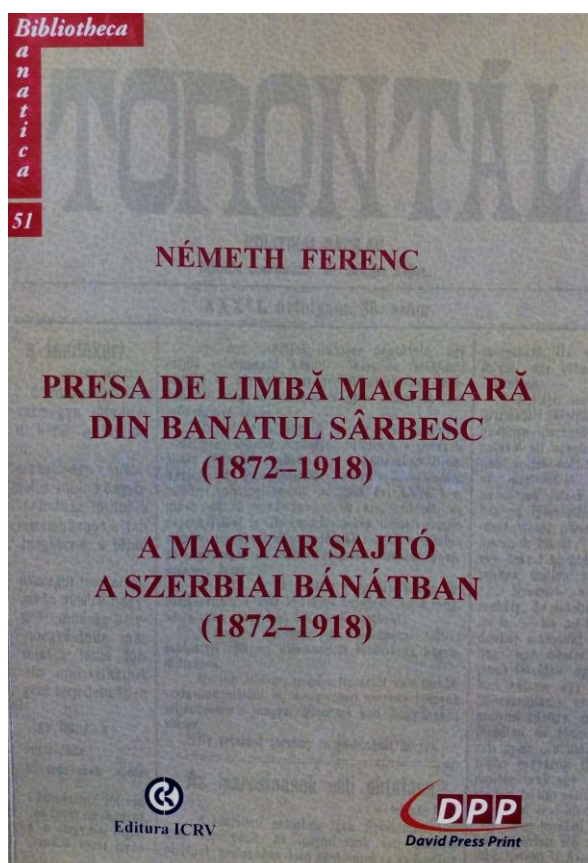

**Ferenc Németh, *Presa de limbă maghiară din Banatul sârbesc (1872-1918)/
A magyar sajtó a szerbiai Bánátban (1872-1918)*, Ediție bilingvă,
Prefață: prof. univ. dr. Crișu Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print &
Zrenianin, Editura ICRV, 2018, 339 p.**

Virginia POPOVIĆ,

Universitatea din Novi Sad, Facultatea de Filosofie
popovic.virdjinija@ff.uns.ac.rs

La sfârșitul anului 2018, la Editura David Press Print, în colaborare cu Editura Institutului de Cultură al Românilor din Voivodina, a apărut cartea bilingvă *Presa de limbă maghiară din Banatul sârbesc (1872-1918)/ A magyar sajtó a szerbiai Bánátban (1872-1918)* a domnului profesor dr. Ferenc Németh, care cuprinde presa de limba maghiară până la 1 decembrie 1918, perioadă numită de autor și „primul interval de timp al ziarelor maghiare din Banat”.

Cartea a apărut sub autoritatea științifică a Institutului de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara și este publicată cu sprijinul Societății Enciclopedice a Banatului. Scopul proiectului este de a scoate în evidență patrimoniul scrisului bănățean „spre a-l reintegra circuitului științific și cultural și pentru a releva astfel contribuția Banatului la patrimoniul național”. Cartea de față, integrată în „Biblioteca Banatica”, aduce în fața cititorului articole interesante și deosebit de prețioase, în mare parte inedite despre presa în limba maghiară din Banatul sârbesc. Prefața volumului este semnată de prof. univ. dr. Crișu Dascălu care consideră o astfel de

carte una binevenită, completând astfel cunoștințele pe care le știm anterior de la István Berkeszi, din cartea sa *Istoria tipografiei și a presei timișorene*.

Autorul volumului *Presa de limbă maghiară din Banatul sârbesc (1872-1918)*, Ferenc Németh, a realizat, înregistrat și prezentat, după criteriile științifice, aproape o sută de periodice apărute, în cea mai mare parte la Becicherecul Mare, Kikinda, Panciova și Vârșeț. Crișu Dascălu afirmă că toate comentariile date de autor în carte „sunt însoțite, aproape de fiecare dată, de imaginea elocventă a frontiscipiilor respective, ceea ce adaugă autenticitate rigorii informațiilor.”

Cele patru orașe din Banatul sârbesc, Becicherecul Mare (Zrenianin), Kikinda, Panciova și Vârșeț, „au fost înainte de izbucnirea primei conflagrații mondiale, cele mai importante centre culturale, editoriale și tipografice, iar posibilitățile materiale și culturale pentru editarea presei au apărut în perioada pașoptistă. Condiții pentru apariția publicațiilor au existat și în perioada reformelor, când pătura mijlocie formată din avocați, funcționari, industriași, erau o potențială masă de cititori pentru jurnaliști și editori.” După 1847, prin dobândirea împrejurărilor pentru înființarea unei tipografii, s-a început și publicarea revistelor în limba maghiară la Becicherecul mare, primul

tipograf fiind Paul Franz Pleitz. Primul ziar în limba maghiară cu apariție săptămânală, al cărui prim număr apare la data de 4 aprilie 1872, se numește *Torontál*.

Autorul, Ferenc Németh, în cadrul cercetărilor lui a realizat și o statistică a tuturor publicațiilor apărute înainte de 1918. Anume, la Panciova au existat 49 de ziare (dintre care 12 erau în limba maghiară), la Becicherecul Mare 41 (18 maghiare), iar la Vârșeț 32 (5 ziare ungurești). Pe lângă cele patru centre culturale, au existat și alte localități unde au fost tipărite ziare în limba maghiară. Acestea erau publicații locale, săptămânale și de dimensiuni mai modeste.

Între anii 1872 și 1918, în Banat au apărut aproape 80 de ziare, despre multe dintre ele există foarte puține informații, iar altele nu mai există fizic. În volumul de față sunt date ziarele în ordine alfabetică, mai apoi în ordine cronologică cu locul de apariție.

În volum, pe lângă săptămânalele informative, precum sunt *Alsó temes* (Cuvin), *Torontál/Torontál* (Becicherecul Mare), sunt prezente și multe ziare de specialitate (de ex. șah: *Caissa*; filozofie: *Lumea Făcliei/Fáklya-világ*) (Becicherecul Mare); religie: *Creștinul/Keresztyén*; teatru: *Ziarul Teatrului/Színházi újság* (Becicherecul Mare); săptămânale dedicate economiei și literaturii: *Ziarul de Panciova/Pancsovai újság* (Panciova), *Ziarul de Chichinda/Nagy-Kikindai lapok* (Kikinda); săptămânale de interes general: *Jurnalul Provinciei Sudice/Délvidék híradó* (Panciova); săptămânale politice: *Ziarul Provinciei Sudice/Délvidék lapok* (Panciova), *Grănicerul/Határór* (Panciova); buletine lunare dedicate învățământului: *Pedagogia Provinciei Sudice/Délvidéki tanügy* (Biserica Albă) ziare de cultură: *Bohém újság* (Becicherecul Mare); săptămânale sociale, economice și culturale: *Provincia sudică/Délvidék* (Kikinda), *Provincia de Margine/Végvidék* (Panciova); anuare cu date matricole, informații despre religia copiilor sau căsătorii, precum și buletine economice dedicate agricultorilor.

Articolele cuprinse în volum cuprind denumirea publicației în limba română și maghiară, tipul publicației, frecvența apariției, localitatea și perioada apariției, precum și date despre tipografie. Fiecare articol este însoțit de o bibliografie cu informații precise despre articolul care mărturisește despre ziarul respectiv.

Volumul de față este foarte util pentru istoria publicisticii în Banatul sârbesc până la 1918. Ceea ce putem vedea, precum era și la românii din Banat, în această perioadă au existat numeroase publicații care au apărut în marile centre economice și culturale din Banatul sârbesc. Comparatie cu ziarele românești din Banatul sârbesc, ziarele maghiare erau mult mai numeroase, conținutul lor era destul de bogat și urmărea situația politică, economică, socială și culturală a maghiarilor. Din articolele redactate de Ferenc Németh facem cunoștință cu problemele cu care s-au confruntat maghiarii, într-o societate multietnică. Rolul acestor ziare, era precum și la românii de aici, promovarea și răspândirea limbii maghiare și învățământul în limba maternă. Articolele publicate în ziare au avut în vedere problemele locale, situația drumurilor, reforma financiară, victoria anumitor partide la alegeri, teatrele maghiare, întrunirile pedagogilor, probleme curente ale pedagogiei, revendicările camerei de comerț și industrie din comitatul Torontal, etc. La fel, aceste publicații, cuprinse în volumul de față, erau foarte importante pentru istoria locală, cât și pentru cea generală, deoarece unele ziare au avut o perioadă de apariție de câteva decenii în șir.